

K VÝSTAVĚ

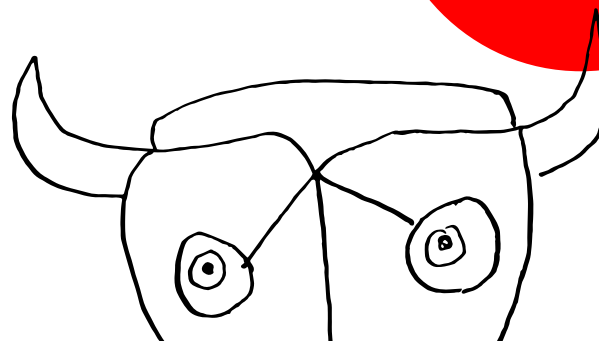
ŠPANĚLŠTÍ UMĚLCI PAŘÍŽSKÉ ŠKOLY

ZE SBÍREK GVUO

5. 5. – 6. 6. 2021

STUDIJNÍ
MATERIÁLY NEJEN
PRO PEDAGOGY

GVUO

OBSAH

- 1 O VÝSTAVĚ
- 2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI
- 3 OTÁZKY A NÁMĚTY
NEJEN DO VÝUKY
- 4 SLOVNÍK POJMŮ
- 5 DALŠÍ ODKAZY A ZDROJE

1 O VÝSTAVĚ

ÚVOD

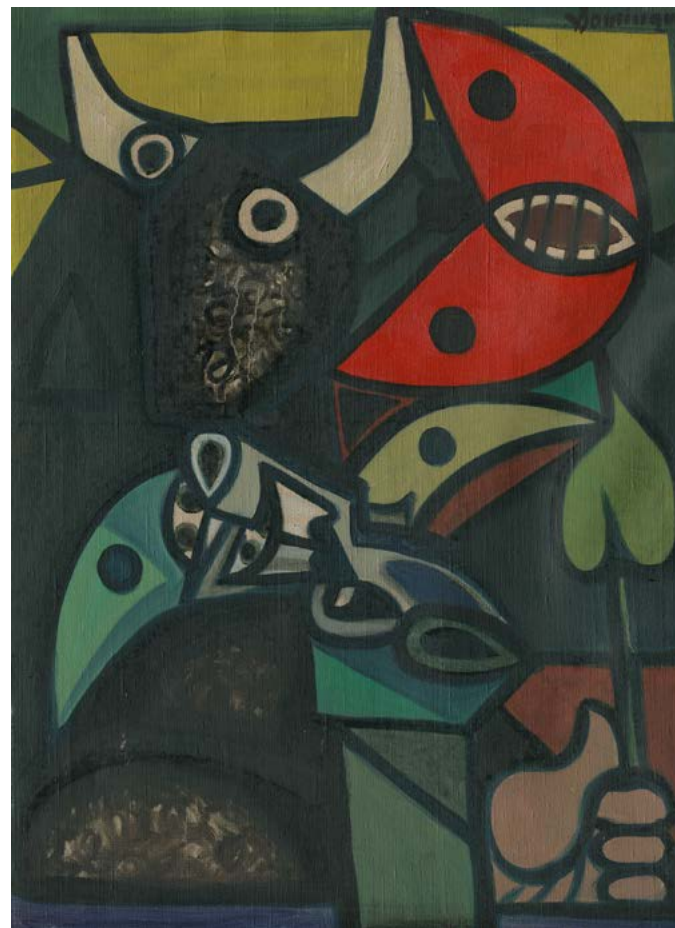
Výstava představuje tvorbu španělských umělců ze sbírek GVUO. Jedná se o jednu z největších kolekcí španělského umění v České republice. Výstava se soustředí na období kolem roku 1946, kdy se v budově Mánesa v Praze konala první poválečná prezentace španělského umění s názvem Umění republikánského Španělska. Na výstavě jsou zastoupeny malby, kresby a grafiky představitelů tzv. Pařížské školy.

ZASTOUPENÍ UMĚLCI

Francisco Bores [fransisko bores], Antoni Clavé [antony klavé], Honorio García Condoj [onorio garsija kondo], Óscar Domínguez [oskar domingéz], Luis Fernández [luj fernandes], Pedro Flores [pedro flores], Julio González [chulio gonzales], Roberta González, Ismael González de la Serna [izmael gonzales de la serna], (Fernando) Hoyos [ojos], Baltasar Lobo [baltazar lobo], José Palmeiro [chose palmejro], Ginés Parra [chines para], Joaquín Peinado [chuakín pejnado], Hernando Viñes [ernando viněs], Manuel Viola [manuel vijola]

Obraz *Revoluce* se vyznačuje syntézou kubismu a surrealismu. Ostré tvarosloví, expresivní barevnost a fantazijní ladění dodává obrazu výrazovou sílu a napětí. Hlava býka je zpracovaná technikou podobnou dekalku. Na zadní stranu obrazu napsal Domínguez věnování: „Pro mé velmi drahé přátele Martu a Járu Šolcovy, ze srdce Domínguez, 1947.“

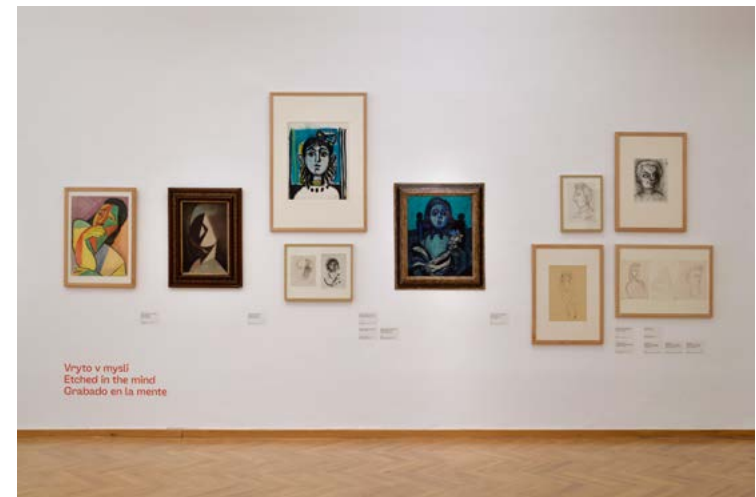
„Španělští umělci žijící v Paříži, která svým kouzlem a velkou výtvarnou tradicí pofrancouzštila už tolik cizích přichozích, si zachovali národní osobitost. Odpovídá jejich vášnivému naturelu i historickým skutečností utvářejícím jejich životní pocit i fantasi. Neubránili se vlivu kubismu a surrealismu, obdivovali důvěrnou chválu života v plátnech fauvistů a intimistů, avšak nezapřeli nikdy, že jejich výtvarná vize je živena jinými prameny. Jsou malíři protikladů a konfliktů. Vypuzeni ze své vlasti režimem, proti němuž bojovali se zbraní v ruce, jsou zapálení myšlenkou odboje, ale nesou v sobě nostalgii vyvrženců přitahovaných snem o vlastní zemi. V jejich dílech se vrací ryze španělská témata, barvy, něžné nebo zase horečné vidiny. Jejich umění má působivou architekturu, ale i podivnou citovou vypjatost. Humanisují všechno, čeho se dotknou; jejich tiché meditace jsou plny úzkostí i naděje.“ (Hovorková, 1965, s. 3)

Óscar Domínguez, / *Revoluce*
1947, Galerie výtvarného umění v Ostravě

náhled do výstavy, foto Roman Polášek

HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

OBČANSKÁ VÁLKA VE ŠPANĚLSKU

Občanská válka vypukla povstáním proti republikánské vládě a potlačením stávkou dělníků v červenci roku 1936 ve Španělském Maroku (kolonie patřící pod španělskou nadvládu). Této události předcházela vnitropolitický konflikt mezi zástupci povstalců pravicových konzervativců (španělských nacionalistů, fašistů, křesťanských demokratů, monarchistů) a levicové Lidové fronty (republikánů, socialistů, komunistů, trockistů a anarchistů). Příčinou povstání byly snahy nestabilní vládnoucí levice provádět rozsáhlé protikatolické a socialistické reformy. Povstání se rozšířilo do Španělska a přerostlo v občanskou válku. Na stranu konzervativců pod vedením generála **Francisca Franca** [fransiska franka] se postavilo nacistické Německo, Itálie a katolická církev. Levici podporoval Sovětský svaz, Mexiko a jednotky zahraničních dobrovolníků tzv. interbrigády. V rámci

Na ilustraci *Nástup fašistů do Španělska* z knihy *La Corrida* (1960) zobrazil Zdeněk Přibyl generála Francesca Franca jako osla, který nese na svém hřbetu Adolfa Hitlera a Benita Mussoliniho.

nich se bojů účastnilo také kolem dvou tisíc Čechoslováků i spousta zahraničních umělců a literátů, jako byli například **Ernst Hemingway** [ernst hemingvej], **George Orwell** [žorž orvel], **John Cornford** [džon kornford], **Wifredo Lam**. Španělská občanská válka trvala do roku 1939 a vyžádala si mnoho obětí. Mezi ně patřil i významný španělský básník a dramatik **Federico García Lorca** [federiko garsija lorka] a básník **Antonio Machado** [antonio mačado]. Generál **Franco** pak na desítky let stanul v čele diktatury a demokracie se do Španělska vrátila až po čtyřiceti letech. Občanská válka ve Španělsku byla temnou předehrou druhé světové války.

Ilustrace Zdeňka Přibyla zachycuje dva vojáky, příslušníky organizace nazvané Iberská anarchistická republika (FAI), která během občanské války ve Španělsku bojovala na straně levicové Lidové fronty.

Španělská občanská válka se odrazila v tvorbě mnoha umělců. Například v malířském díle **Pabla Picassa** (*Guernica*), v básnické sbírce **Pabla Nerudy** (*Španělsko v srdci*), literární tvorbě **Ernsta Hemingwaye** (*Komu zvoní hrana*, *Pátá kolona*) a **George Orwella** (*Hold Katalánsku*, *Farma zvířat*, 1948).

PAŘÍŽSKÁ ŠKOLA

Pojem École de Paris [ékol de parí] označoval různorodá uskupení malířů francouzských i jiných národností, kteří působili na pařížské kulturní scéně koncem 19. a v první polovině 20. století. Umělci se soustřeďovali ve dvou pařížských čtvrtích na Montmartru [monmártru] a Montparnassu [monparnasu]. Scházeli se v kavárnách s básníky **Guillaumem Apollinaiem** [gijomem apolinérem], **Maxem Jacobem** [maxem jakobem], **André Salmonem** a **Jeanem Cocteauem** [žánem koktoem], skládali manifesty a pořádali výstavy. Stáli u zrodu mnoha uměleckých směrů – kubismu, fauvismu, dadaismu i surrealismu. Mezi její představitele patří například **Pablo Picasso** [pablo pikaso], **Juan Gris** [chuan gri], **Amedeo Modigliani** [amedeo modigliani], **Henri Matisse** [ánri matis], **André Derain** [andré derán], **Georges Braque** [žorž brak], **Marc Chagall** [mark šagal], **Giorgio de Chirico** [džordžio de kíriko], **Kees van Dongen** [kís fon dógen], **Max Ernst**, **Joan Miró** [chuan miró], **Piet Mondrian** [pje mondrijon] a **Pierre Bonnard** [pjér bonár]. Později přibyli také **Hans Arp**, **Robert Delaunay** [robér deloné], **Sonia Delaunay** [soňa deloné], **Constantin Brâncuși** [konstantin brankuš], **Raoul Dufy** [raul dufi], **René Iohé** [rené išé], **Arthur Kolnik** [artur kolnik], **Tsuguharu Foujita** [cuguharu fudžita] nebo **Chaïm Soutine** [chajm sutin].

Óscar Domínguez / Hernando Viñes a Antoni Clavé na Montparnassu Paříž, 1950, foto E. Westerdahl

Vernisáž výstavy v Mánesu, Praha, 1946, zleva: Lobo, Domínguez, Serrano – Plaja, Viola, Peinado, Clavé, Přibyl a Flores, foto ČTK

VÝSTAVA UMĚNÍ REPUBLIKÁNSKÉHO ŠPANĚLSKA: ŠPANĚLŠTÍ UMĚLCI PAŘÍŽSKÉ ŠKOLY

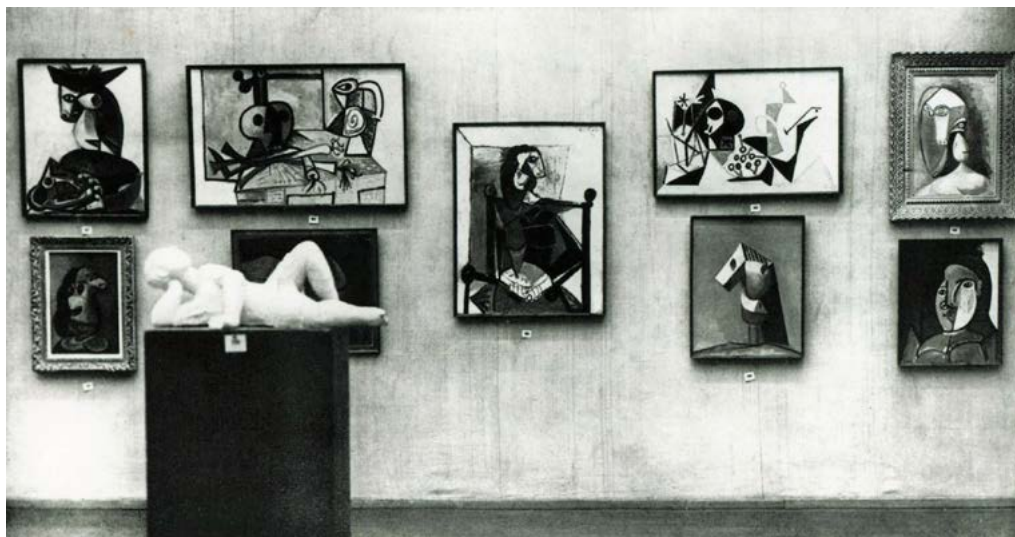
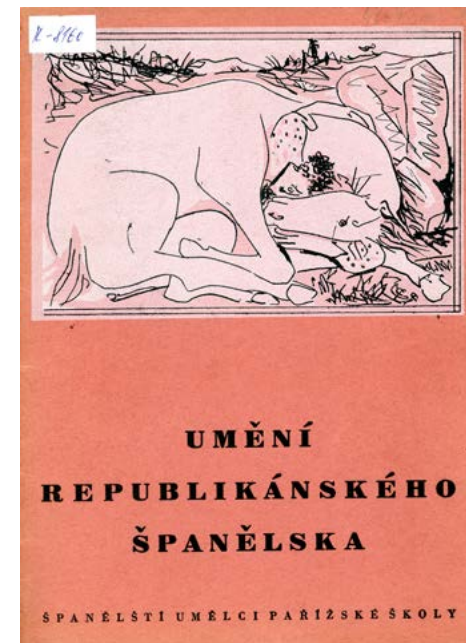
Tvorba španělských umělců byla poprvé představena v Československu v roce 1946 na výstavě v pražském Mánesu. Nesla název Umění republikánského Španělska s podtitulem Španělští umělci Pařížské školy. Vernisáž se konala 30. ledna a zúčastnila se jí většina zastoupených malířů a sochařů. Výstavu pořádal pod záštitou české vlády a prezidenta **Edvarda Beneše** Spolek výtvarných umělců Mánes. Na její organizaci se podíleli kromě španělských umělců také čeští výtvarníci, jako například **Josef Šíma**, **Zděněk Přibyl**, **František Gross** a **Arnošt Paderlík**.

Výstava představovala zásadní zlom na poválečné umělecké scéně a seznamovala s výtvarným děním tehdejší metropole světového umění Paříže. Vzbudila silný ohlas mezi veřejností i kritikou a dostalo se jí pozitivního přijetí. Byla chápána i jako politický akt vyjadřující solidaritu se španělskými odpůrci **Frankova** režimu a jako manifestace za demokratické Španělsko. Během prvních dvou týdnů ji zhlédlo 10 000 návštěvníků. Její repríza se konala téhož roku také v Brně. Na výstavě bylo představeno celkem 244 děl 19 autorů, mezi nimiž byla i díla **Pabla Picassa**. Většina z nich je dnes zastoupena ve sbírkách Národní galerie Praha, Moravské galerie v Brně a Galerie výtvarného umění v Ostravě. K výstavě byl vydán katalog s úvodním textem francouzského kritika **Frederica Delangladeho** [frederika delangladeho]. Obsahoval reprodukce děl, básně **Paula Éluarda** [póla eliára], **Tristana Tzary** [tristana cary] a text **Jeana Cassoua** [žána kasua].

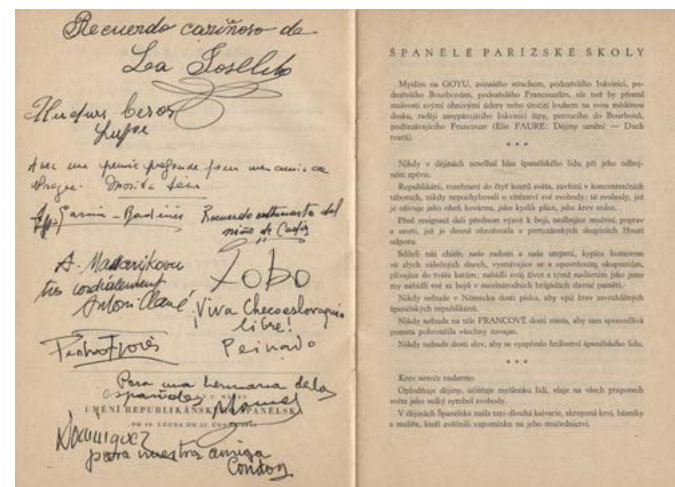
Díla španělských umělců byla v pozdějších letech zastoupena také na dalších samostatných, či skupinových výstavách v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě i Bratislavě.

„Pro nás je španělská výstava, otevíraná za přítomnosti většiny autorů, mezi nimiž, bohužel, chybí Picasso, významnou událostí, a to hned z několika důvodů: předně manifestujeme jako první evropský stát formou duchovního sblížení pro demokratické Španělsko v době, kdy tam patrně vrcholí zpupnost fašistického diktátora a kdy nastává nové dějinné období španělské republiky. Druhý důvod je ryze umělecký: přesvědčíme se tu na vlastní oči po prvé od začátku války, jak se vyvíjelo umění mimo náš uzavřený prostor. Budeme mít před sebou umění španělských malířů a sochařů. Kteří již dvě desetiletí dlí mimo svou vlast a přizpůsobili se francouzskému prostředí, které na ně jistě vykonalo nemalý vliv. To je třetí důvod, proč si výstavy vážíme: můžeme si ověřit, jakou svébytnou národní sílu si dovede umělec udržet v cizím prostředí.“

(Rudé právo, 1946, s. 3)

Náhled do výstavy Umění republikánského Španělska: Španělští umělci Pařížské školy, 1946, budova Mánesa, Praha, foto archiv Národní galerie Praha

Katalog k výstavě Umění republikánského Španělska: Španělští umělci Pařížské školy s podpisy vystavujících umělců, 1946, foto archiv Národní galerie Praha

ČESKO-ŠPANĚLSKÉ VZTAHY

Španělští umělci se usazovali v Paříži ve 20. a 30. letech 20. století z osobních, či politických důvodů. Zde se seznamovali s českými výtvarníky působícími na pařížské scéně, jako byli **Zdeněk Přibyl**, **Josef Šíma** a další. **Přibyl** byl mezi nimi velmi vážený, protože se účastnil bojů v občanské válce a byl i internován v jižní Francii, zatímco nikdo z nich se války aktivně nezúčastnil. Díky jejich přátelským vztahům došlo k navázání kontaktů s Československem. Po výstavě v pražském Mánesu v roce 1946 se někteří Španělé, zejména **Óscar Domínguez** a **Honorio Garcíá Condoy** do Československa několikrát vrátili. Navázali zde přátelské styky s místními umělci, jako byli **Jaromír Šolc**, **Oldřich Šimáček**, **Alois Kučera**, **Stanislav Křupka** a další. Společně se setkávali v restauracích a ateliérech **Arnošta Paderlíka**, **Jaromíra Šolce**, či **Vladimíra Sychry**.

V ateliéru Vladimíra Sychry, Praha, 1946, zleva: Clavé, Fenosa, Sychra, Sychrová, Viola, Domínguez, Přibyl, Janeček, Flores, sedící: Condoy, Mizera, Peinado, foto Václav Chochola

VLIVY ŠPANĚLSKÝCH UMĚLCŮ NA ČESKOSLOVENSKOU VÝTVARNOU SCÉNU

Po druhé světové válce sehrály důležitou roli pro uměleckou osvětu mnohé výstavy a umělecké publikace. Mezi nejvýznamnější události patřila bezesporu výstava španělských umělců v Mánesu v roce 1946, která ovlivnila mnoho československých umělců. Podle malíře a sochaře **Emila Filly** odpovídala představám o moderním umění a umožnila vnímat rozdíly mezi pařížskou a československou výtvarnou scénou. Na umělce silně zapůsobila zejména tvorba **Óscara Domíngueze**, jehož vlivy lze spatřit například v dílech **Otto Mizery**, **Vladimíra Sychry**, **Zdeňka Přibyla**, **Bohumíra Matala**, **Ladislava Zívra**, **Josefa Lieslera**, **Františka Grosse** a **Františka Vobeckého**. Některé prvky z jeho děl přebíral ve své rané tvorbě také **Mikuláš Medek**. Na druhou stranu lze konstatovat, že tyto vlivy byly vzájemné a i španělští umělci jako **Domínguez**, či **Honorio Garcíá Condoy** byli do jisté míry ovlivněni českým prostředím a zdejší výtvarnou scénou.

Do povědomí českých umělců vstoupily kromě vlivu španělských autorů také tragické události občanské války ve Španělsku. Odrazily se například v dílech **Jindřicha Štyrského**, **Josefa Šímy**, **Toyen** [toajen], **Františka Muziky**, **Aloise Wachsmána**, **Františka Janouška**, **Vladimíra Sychry**, **Vojtěcha Tittelbacha**, **Františka Hudečka**, **Josefa Čapka**, **Adolfa Hoffmeistera** [hofmaistra] a dalších.

Na události před vypuknutím občanské války reagoval například svým obrazem *Revoluce ve Španělsku* již roku 1933 **Josef Šíma**. K uctění památky významného španělského básníka **F. G. Lorcy** namaloval **Jindřich Štyrský** v roce 1937 obraz *In memoriam*. V reakci na občanskou válku vytvořil **Josef Čapek** v roce 1938 cyklus satirických kreseb *Modern times*. V roce 1960 vydal **Zdeněk Přibyl** o svých zkušenostech z občanské války pamětní knihu *La Corrida* doprovázenou vlastními kresbami.

5 OTÁZKY A NÁMĚTY NEJEN DO VÝUKY

- Ve sbírkách kterých českých galerií jsou díla španělských umělců zastoupena?
- Jaký přínos měla výstava konaná v roce 1946 v pražském Mánesu pro československé umělce?
- Jakými událostmi a uměleckými směry byla tvorba španělských malířů ovlivněna?
- Kdy se odehrála občanská válka ve Španělsku?
- Mezi jakými stranami (zástupci, přívrženci) se odehrávala a proč?
- Kdo byl generál Francisco Franco?
- Vysvětlete pojem interbrigády.
- Vybavíte si nějaké umělecké, či literární dílo ovlivněné událostmi občanské války?
- Vysvětlete pojem Pařížská škola.
- Ve kterých dvou čtvrtích se umělci Pařížské školy scházeli?
- Kteří čeští malíři působili ve 30. letech 20. století na pařížské umělecké scéně?
- Prohlédněte si virtuální prohlídku výstavy na gvuo.cz. Které dílo vás nejvíce zaujalo a proč?
- Víte, v čem spočívá rozdíl mezi kresbou, kolorovanou kresbou, grafikou a malbou?
- Pokuste se jednotlivé výtvarné techniky přiřadit k vystaveným obrazům, aniž byste si četli jejich popisky.
- Kterou z těchto výtvarných technik jste si už sami vyzkoušeli? Která je vám nejbližší?

Z OČÍ DO OČÍ

Pozorně si prohlédněte tyto detaily a najděte ve výstavě, či její virtuální prohlídce, obrazy, ze kterých jsou vyjmuty. Všimněte si, jakými způsoby se dá motiv oka ztvárnit. Pokuste se nakreslit své oko pomocí zrcátka.

BÁSEŇ V OBRAZE

Přečtěte si báseň Paula Éluarda publikovanou v katalogu výstavy konané v pražském Mánesu v roce 1946 a pokuste se vyjádřit její obsah v jednoduchých větách. Jaký pocit ve vás báseň vyvolává? Co vás na ní nejvíce zaujalo a proč? K básni vytvořte ilustraci.

PAUL ÉLUARD / ENTERRAR Y CALLAR

Bratři hle to svítá pro vás
Svítá s květinami země
Pro vás svítá naposledy
Tam jste k spánku ulehli
Bratři hle to svítá pro nás
Na tom víru bolesti
Srdcem svým a vztekem svým
Bratři stále s vámi jsme
Chceme věčně zachovati
Svítání jež rozděljuje
Váš hrob bělostný a černý
Naději a beznaději.

Hanba kterou plodí země
A jež bojuje za Lásku
Hanba ušlapaná v prachu
Která oprávnila lásku
Láska žije v skvělém jasu
Navždy s nadějí na zemi.

OBRAZNÉ SDĚLENÍ

Prohlédněte si obraz *Revoluce* (v úvodu) a *Osvobození Španělska* od **Óscara Domíngueze**. Jak na vás působí? Co zachycují? Tvorbu umělců často ovlivňovaly dějinné události a různé situace, které zažívali. Jak vnímáte současné dění a situace, které se vás dotýkají, vy? Pokuste se na ně výtvarně reagovat.

Óscar Domínguez / Osvobození Španělska
1947, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Malíř Óscar Manuel Domínguez Palazón (1906, Tenerife, Španělsko – 1957, Paříž, Francie) je považován za předního představitele tzv. Pařížské školy. Dětství prožil v prostředí bohaté přírody na Kanárských ostrovech. V roce 1927 jej otec vyslal na obchodní cestu do Paříže. Zde se seznámil s představiteli avantgardy a surrealismu André Bretonem a Paulem Éluardem a stal se členem surrealistické skupiny. Mezi lety 1929–1938 vytvořil řadu děl s motivy jeho rodné krajiny. V tomto období na něj měla silný vliv díla Salvadora Dalího a Yvese Tanguyho [íva tangího]. Vyústěním jeho tvorby byly série dekalkomání. Tuto techniku Domínguez používal zejména na pozadí svých obrazů, jimž tak dodával pohyb. K dekalkománii se poté vrátil v pozdní tvorbě, kdy pomocí barevných skvrn vytvářel fantaskní krajiny a architekturu. Až na krátký pobyt v Marseille, žil Domínguez během války v Paříži. Navázal přátelství s Pablem Picassem, Antonim Clavém a dalšími umělci, se kterými po válce vycestoval do Československa. Mezi lety 1942–1943 byla jeho tvorba ovlivněna metafyzickou malbou Giorgia de Chirica. Používal osobitou symboliku – hodiny, revolver i fotografické přístroje, které zasazoval do zvláštních krajin. Pod vlivem Picassa se v jeho poválečné tvorbě mísily tendence surrealismu a kubismu. Fantazijní svět spojoval ve svých plátnech s reálným světem. Jeho malba se odhmotnila a vyznačovala se kontrasty barevných ploch a černých kontur. Objevovaly se v ní známky humoru, náhody a nové symbolické prvky. V roce 1945 se Domínguez oženil s Maud Bonneaudovou a rok na to navštívil Prahu u příležitosti konání výstavy v Mánesu. České prostředí na něj zapůsobilo natolik, že v Paříži i nadále udržoval styky s českými umělci a do Československa se poté několikrát vrátil. Vystavoval v Olomouci, Brně i Bratislavě. Na přelomu 40. a 50. let se v jeho tvorbě objevovaly především politické náměty a téma zátíší. Svou symbolikou evokovaly pojmy jako svoboda, ztroskotání a smrt. Domínguez spáchal sebevraždu v roce 1957 v Paříži.

Domínguez pobýval a tvořil kratší dobu v ateliéru olomouckého sochaře Jaromíra Šolce, se kterým se podílel na organizaci své samostatné výstavy v Olomouci v roce 1947. K výstavě byl vydán katalog, na jehož titulní straně je motiv koně a lidské hlavy z obrazu *Osvobození Španělska*. Na dobové fotografii je zachycen umělec u přípravné kresby tohoto obrazu.

Óscar Domínguez v ateliéru Jaromíra Šolce v Olomouci

Obálka katalogu olomoucké výstavy Óscara Domíngueze v roce 1947

Honorio García Condoy / Tři dívky
1946, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Z JINÉHO ÚHLU

Vytvořte parafrázi kresby *Tři dívky*. Pomocí vlastních těl, či figurek (panenek, plyšáků, figurín...) se pokuste obraz napodobit. Uplatněte vlastní kreativitu i vtip a dílo drobně pozměňte. Můžete si hrát s kompozicí, gesty a výrazy tváře. Pokud zvolíte kompozici z vlastních těl, zahaňte se do kusu látky, nebo si vymyslete vlastní dress code. Svou parafrázi vyfotťe.

Sochař a kreslíř Honorio García Condoy (1900, Zaragoza, Španělsko – 1953, Madrid, Španělsko) studoval sochařství na Escuela de Artes y Oficios [eskuela de artes i ofisios] v Zaragoze. Pobýval v Barceloně, Madridu a Římě, kam vycestoval díky stipendiu. V Římě působil až do roku 1936. Poté Itálii pod vládou Benita Mussoliniho opustil a kvůli občanské válce ve Španělsku se v roce 1937 usadil na Montparnassu v Paříži. Zde se také seznámil s českými malíři. V roce 1946 navštívil poprvé Prahu při příležitosti výstavy v Mánesu, na jejíž přípravě se podílel. Na výstavě byl zastoupený 8 sochami a 16 kresbami. Během příštích dvou let se do Československa opakovaně vracel. Navázal nová přátelství s českými i slovenskými umělci, zejména s malířem Václavem Hejnou. V roce 1948 se v Malé síni Mánesu konala jeho samostatná výstava. Kvůli častému cestování omezil svou sochařskou tvorbu a začal se více věnovat kresbě, v níž kladl důraz na linii a objem. K jeho častým námětům patřily figurální kompozice, ve kterých lze spatřit vlivy klasicismu, realismu, kubismu i surrealismu. Okrajově se věnoval také akvarelu a keramice. Inspiraci nacházel v afrických plastikách, sochařských dílech Henriho Laurence [ánriho lorána], Constantina Brancusiho, Osipa Zadkina [osipa catkina] a v kresbách Pabla Picassa. V 50. letech 20. století se vrátil do Španělska, kde podlehl těžké nemoci.

S LEHKOSTÍ

Prohlédněte si umělcův uvolněný rukopis na obraze *Hlava chlapce s kočkou*. Prostřednictvím jednoduchých linií a skvrn je zde osobitě zachycen portrét chlapce, který drží v náruči kočku. Vytvořte portrét spolužáka, přítele, či člena své rodiny technikou lavírované kresby tuší. Kromě pera můžete využít také klacík, nebo špejli. Na lavírování použijte jemný štětec.

Než začnete s kresbou, vyzkoušejte si následující jednoduché uvolňovací cvičení. Vytřepete napětí z rukou, zápěstí, předloktí, paží i ramen. Vytvářejte s nimi kroužky po směru i protisměru hodinových ručiček a na závěr je opět protřepete. Zavřete oči, představte si letícího ptáka, či padající list a vnímejte jeho pohyb. Zkuste jej napodobit pohybem své ruky v prostoru. Poté si vezměte tužku a zkuste jej přenést kresebnou linkou na papír. Nejprve pomalu a potom rychleji. Tužku držte co nejuvolněji. Cvičení zopakujte i levou rukou. Linkami a klikyháky se pokuste zaplnit celý papír.

Díla Antoniho Clavé se vyznačují smyslovou bezprostředností. Portréty kreslil s lehkostí, jemností a často velkýma tajemnýma očima. Co lze vyčíst z výrazu tváře chlapce z obrazu? Jak se asi cítí? Zakroužkujte slova, která by nejlépe vystihovala jeho stav, či náladu.

SMUTEK

ZLOST

STRACH

RADOST

ZASNĚNOST

ZKLAMÁNÍ

STUD

ZAMILOVANOST

STESK

Antoni Clavé / *Hlava chlapce s kočkou*
40. léta 20. století, Galerie výtvarného umění v Ostravě

BOJ S HMOTOU

Inspirujte se kresbou **Baltasara Loba** a vyjádřete téma zápasu prostřednictvím hmoty (hlíny, modelíny, plastelíny, moduritu). Koncentrujte svoji sílu, či případnou agresi, a mačkáním, bušením, škrábáním, pícháním, či rýpáním ji do hmoty otiskněte. Téma zápasu můžete ztvárnit také vymodelováním abstraktně, či realisticky pojaté sochy.

Baltasar Lobo / Býčí zápas
1945, Galerie výtvarného umění v Ostravě

BÝK = SYMBOL PLODIVÉ SÍLY

TAUROMACHIE = BÝČÍ ZÁPAS

Oblíbeným námětem umělců byly kromě portrétů, lidských figur a krajin také zvířata (kohout, kočka, býk, kůň...). Z části kubisticky pojatá kresba *Býčí zápas* od Baltasara Loba zachycuje propletená těla býka a člověka. Počátky koridy, neboli býčích zápasů sahají až do doby bronzové, kde byly takové souboje zejména náboženským rituálem. Později se staly oblíbenou zábavou, která se konala při různých svátcích, či slavnostech. Moderní korida má kořeny v 18. století. Rytíře na koních s kopím nahradili toreadoři z řad veřejnosti. Začaly se stavět arény, chovat zvláštní plemena býků a při zápase používat tzv. mulety (červený kus látky přichycený na tyči, která má na jednom konci bodec a na druhém rukojeť), které měly odpoutat pozornost býka. Svou tradici mají koridy především ve Španělsku, Portugalsku a v některých zemích Latinské Ameriky. Býčí zápasy mají v dnešní době své příznivce, ale zároveň i řadu odpůrců. Jejich motivy se objevují v tvorbě mnoha umělců, jako například Francisca Goyi [fransiska góji], Pabla Picassa, Joana Miróa, Salvadora Dalího, Emila Filly, nebo Karla Čapka.

Ilustrace matadora od Zdeňka Přibyla
z knihy *La Corrida* (1960).

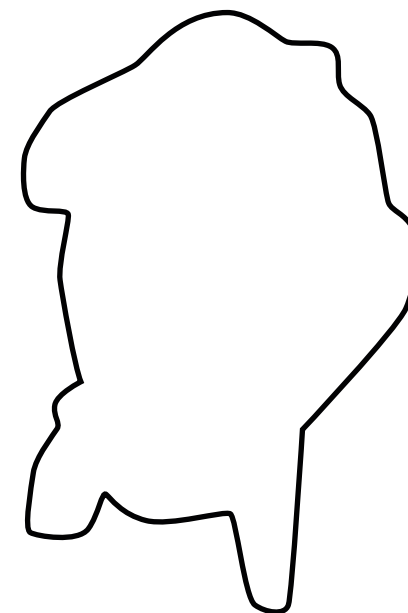
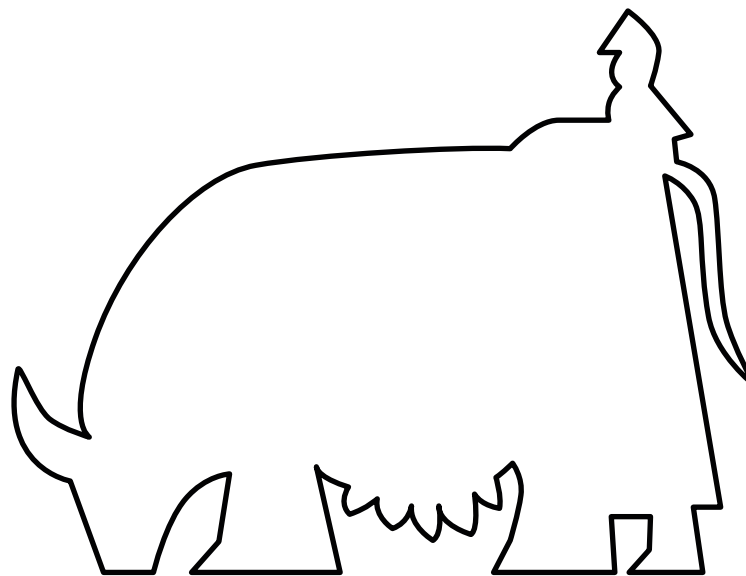
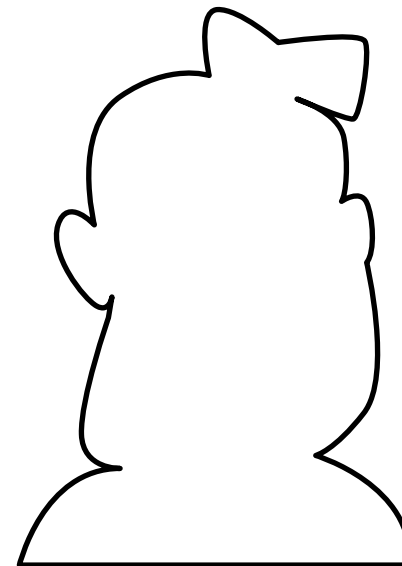
Ve své knize *Výlet do Španěl* popsal Karel Čapek slavnostní zahájení koridy: „...za fanfár do arény vjedou vyšívání alguacilové, za nimi vstupují ve třpytivých kazajkách a zlatem posítilých pláštích, třírohých kloboučkách a krátkých hedvábných kalhotách matadoři, espadové, banderilleros a picadores na svých herkách a chulos a čtyřspřeží mezků, ověšených rolničkami; a všichni jdou tak vznešeně a tanečně, že v žádné opeře světa si neumí sbor tak vykračovat.“

Manuel Viola / Kohout
40. léta 20. století, Galerie výtvarného umění v Ostravě

JEDNÍM TAHEM

Inspirujte se obrazem *Kohout* a pokuste se zachytit vámi zvolené zvíře rychlou skicou tužkou, nebo fixem. Můžete jej také zkusit nakreslit jedním tahem. Hrajte si s linkou a zkoušejte různé variace.

V OBRYSECH

Uhodnete, ke kterým obrazům patří tyto obrisy? Kdo je jejich autorem?
Obrisy můžete dle své fantazie dokreslit a vybarvit.

KUBISTICKÉ ZÁTIŠÍ I

Z barevných papírů, novin a časopisů vystříhejte geometrické tvary. Rozložte je před sebe na podložku a zkoušejte z nich skládat různé předměty (vázu, mísu s ovocem, hrnek...). Z předmětů pak sestavte zátiší. Až si budete jisti svou kompozicí, nalepte ji na papír.

Joaquín Peinado / Zátíší
nedatováno, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Tvorba Joaquína Peinada se vyznačuje jasností a lyrismem. Inspiraci nacházel v přírodě, kde často vytvářel skici lesů a hájů. Mezi jeho další oblíbené náměty patřily portréty, zátiší, pohledy na města a vesnice. V Paříži přišel do styku s díly kubistických malířů, které na jeho tvorbu měly podstatný vliv.

KUBISTICKÉ ZÁTIŠÍ II

Vyzkoušejte si techniku podobnou kvaši (malování bělobou, či bílým akrylem v kombinaci s vodovými barvami) a své kolážové zátiší namalujte na tmavý papír, nebo karton. Můžete použít také temperu, nebo akryl.

Óscar Domínguez / Novoročenka pro rok 1948
(Krajina, Krajina s hlavami, Ženy na balkoně),
1947, Galerie výtvarného umění v Ostravě, není zastoupen na výstavě

UMAZANÁ KRESBA

Vyzkoušejte si techniku monotypu, kterou je vytvořeno dílo *Novoročenka pro rok 1948*.

Nejprve naneste grafickým válečkem temperovou, olejovou, nebo tiskařskou barvu na podklad (plexisklo, umělohmotnou fólii, igelit, sklo...). Poté do ní nakreslete prstem, špachtlí, vatovou tyčinkou, nebo dřívkem vámi zvolený motiv a otiskněte jej na papír.

HRDINOVÉ DNEŠKA

Přečtěte si román *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha* od španělského spisovatele **Miguela de Cervantese y Saavedry** [migela de servantése sávedry]. Můžete si poslechnout i jeho audionahrávku. Pokuste se o rozbor díla a charakteristiku hlavních postav. Připomínají vám jejich povahové vlastnosti někoho, koho znáte ze svého okolí? K příběhu vytvořte pár ilustrací, drobných skic tužkou, či rudkou na stránky bločku, či skicáře.

Román *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha* (1605–1615) od španělského prozaika a dramatika Miguela de Cervantese y Saavedry patří mezi klíčová díla světové literatury. Odehrává se v období renesance a vypráví příběh o zchudlém šlechtici a naivním snilkovi jménem Alonso Quijano [alonzo kichano], který se vášnivě oddává četbě rytířských románů. Sám se pasuje na rytíře Dona Quijota de la Manchu a spolu se svým sluhou Sancho Panzou [sančo panzou] a herkou Rocinantou se vydává vstříc dobrodružství a hrdinským činům. Pro své šlechetné ideály, mravní opravdovost a boj za spravedlnost se stal symbolem duševní čistoty. Pojem „don kichot“, či „donkichotství“ se vžil jako označení pro ty, kteří se stejně jako Don Quijote pokoušejí o nemožné a nereflektují rozpor mezi sněním a skutečností. Postava Dona Quijota se stala inspirací pro mnoho umělců, jako byli například Honoré Daumier [onoré domije], Gustave Doré [gustaf doré], Pablo Picasso, Otto Gutfreund [oto gutfrojnđ], Joaquín Peinado, Antonín Procházka, František Tichý a další.

Pedro Flores García / Don Quijote
1948, Galerie výtvarného umění v Ostravě

SVĚT JAKO JEVIŠTĚ

Byli jste někdy v divadle na představení? O jaký žánr se jednalo? **Pedro Flores García** zachytil na obraze postavy Harlekýna a Kolombíny, které vystupovaly v tzv. *Commedii dell'arte* [komedii delarte]. Zjistěte, o jaké divadlo se jednalo a vyjmenuje další typy postav, které se v něm objevovaly. Pokuste se přenést jejich charakteristické povahové rysy do současnosti. Z papíru, nebo jiného materiálu, vytvořte loutky těchto postav a zahrajte si s nimi klasické, či stínové divadlo.

Pedro Flores García / Harlekýn a Kolombína
kolem 1946, Galerie výtvarného umění v Ostravě

Skica Pedra Florese Gárcii zachycuje Harlekýna a Kolombínu. Původ těchto dvou postav se váže k potulnému italskému divadlu tzv. *Commedii dell'arte*, která byla velmi oblíbená na přelomu 16. a 17. století a věnovala se kritice soudobé společnosti. Tato dvojice tvořila pár a svým charakterem se řadila k postavám tzv. Zanniů, kteří byli sluhou pánů. Harlekýn byl bláznivý šašek zamilovaný do Kolombíny, charakteristický pro něj byl károvaný oděv a černá škraboška. Kolombína se starala o pánovu dceru, vynikala chytrostí, svůdností a často bývala zpodobena s tamburínou. Tyto postavy se staly oblíbeným námětem mnoha umělců, jako byli Jacques Callot [žak kalo], Edgar Degas [edgar dega], Paul Cézanne [pól sezán], Pablo Picasso a další.

PŘÍBĚH DĚVČÁTKA

Děvčátko na obraze **José Palmeira** působí smutně a osaměle. Odkud je, jak se asi cítí, na co myslí? Pokuste se k němu vymyslet příběh. Oživte pozadí kolem něj kresbou pastelkami, fixy, nebo malbou vodovými barvami. Můžete jej zasadit do pozadí města, či krajiny.

José Palmeiro / Děvčátko
1946, Galerie výtvarného umění v Ostravě

PROSTOR PRO POZNÁMKY

4

SLOVNÍK POJMŮ

atribut	charakteristický rozlišovací znak, podstatná vlastnost nějakého objektu
interbrigády	mezinárodní brigády, vojenské jednotky organizované Kominternou (Komunistickou internacionálou) tvořené zejména ze zahraničních dobrovolníků, kteří bojovali během občanské války ve Španělsku na straně republikánů proti jednotkám generála Francisca Franca
lavírovaná kresba	kresba tuší rozmývaná vodou
monotyp	výtvarná technika, která spočívá v otisku barevné skvrny, uplatňuje princip náhody, monotyp lze vytisknout jen jednou, pro další tisk musíme na matrici doplnit barvy
parafráze	přepřacování, přetvoření díla (textu, obrazu, sochy...)
skica	rychlý náčrt, přípravná kresba pro studii

5 DALŠÍ ODKAZY A ZDROJE

KNIHY A KATALOGY

- ARTERA, Antonio Ubieto. *Dějiny Španělska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-117-4.
- ČAPEK, Karel. *Výlet do Španěl*. Praha: Československý spisovatel, 1970.
- HLUŠIČKA, Jiří. *Španělstí umělci Pařížské školy: pohledy do sbírek Moravské galerie v Brně*. Brno: Moravská galerie, 1985.
- HOVORKOVÁ, Marie. *Španělstí malíři Pařížské školy*. Praha: Národní galerie v Praze, 1965.
- JINORIO, Orlando Britto. *Oscar Domínguez: antológica 1926–1957*. Las Palmas de Gran Canaria: Centro atlantico de arte moderno, 1996. ISBN 84-8026-071-8.
- JŮZA, Vilém. *Španělstí umělci Pařížské školy: ze sbírky Galerie výtvarného umění v Ostravě*. Ostrava: Galerie výtvarného umění v Ostravě, 1992. ISBN 80-85091-21-6.
- NOVOTNÁ, Zuzana aj. *Nečekané dědictví / Šíma, Štyrský, Toyen, Zrzavý...* Praha: Národní galerie v Praze, 2014. ISBN 978-80-7035-552-7.
- PŘIBYL, Zdeněk. *La Corrida: příběhy českého malíře ve španělské válce*. Praha: Naše vojsko, 1960.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Oscar Domínguez v Československu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1997. ISBN 80-85227-27-4.
- TITTELBACH, Vojtěch. *Umění republikánského Španělska: španělstí umělci Pařížské školy*. Praha: S. V. U. Mánes, 1946.
- TRIVIÑO, Antonio González aj. *Honorio García Condoy en Checoslovaquia*. Zaragoza: Museo Pablo Gargallo Zaragoza, 1990. ISBN 84-86807-40-9.
- UHROVÁ, Olga. *Španělstí umělci Pařížské školy v Praze a Brně 1946*. Brno: Moravská galerie, 1994.

ČLÁNKY

- HŮCK [Rudé právo]. Umění republikánského Španělska. *Rudé právo*. 1921–1990. Praha: Komunistická strana Československa, 30. 1. 1946, č. 25, s. 3. ISSN 0032-6569.
- LAHODA, Vojtěch. Španělé Pařížské školy. *Lidové noviny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, roč. 7, č. 216, s. 12. ISSN 0862-5921.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel. Honorio García Condoy v Československu. *Bulletin MG v Brně* č. 47. Brno: Moravská galerie v Brně, 1991, s. 42–44. ISSN 0231-5793.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel. Španělstí umělci Pařížské školy v Praze a Brně 1946. *Bulletin MG v Brně* č. 52. Brno: Moravská galerie v Brně, 1996, s. 224–226. ISSN 0231-5793.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel. Španielski umelci Parížskej školy v Brne. *Výtvarný život: časopis Svazu slovenských výtvarných umelcov*. Bratislava: Slovenský fond výtvarných umení, 1956–1995, 1986, roč. 31, č. 3, s. 48. ISSN 0139-7214.
- TICHÁ, Jana. Španělé v Praze – tehdy a nyní. *Mladá fronta Dnes*. Praha: Mladá fronta Dnes, 1994, roč. 5, č. 203, s. 11. ISSN 1210-1168.

WEBOVÉ ODKAZY

- Výstava Tauromaquia: Tváří v tvář býku / <https://www.artmap.cz/tauromaquia-tvari-v-tvar-byku-1/>
- Výstava ŠPANĚLSTÍ UMĚLCI PAŘÍŽSKÉ ŠKOLY ze sbírek GVUO / https://gvuo.cz/spanelsti-umelci-parizske-skoly_ed246

VYOBRAZENÍ

- Katalog k výstavě Umění republikánského Španělska: Španělstí umělci Pařížské školy s podpisy vystavujících umělců. [reprodukce fotografie]. 1946. Archiv Národní galerie Praha.
- Náhled do výstavy Umění republikánského Španělska: Španělstí umělci Pařížské školy, 1946, budova Mánesa, Praha. [reprodukce fotografie]. 1946. Archiv Národní galerie Praha.
- Obálka katalogu olomoucké výstavy Óscara Domíngueze v roce 1947. [reprodukce obálky katalogu]. In: ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Oscar Domínguez v Československu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1997, s. 44.
- Óscar Domínguez, Hernando Viñes a Antoni Clavé na Montparnassu, Paříž, foto E. Westerdahl. [reprodukce fotografie]. 1950. In: JINORIO, Orlando Britto. *Oscar Domínguez: antológica 1926–1957*. Las Palmas de Gran Canaria: Centro atlantico de arte moderno, 1996, s. 299.
- Óscar Domínguez v ateliéru Jaromíra Šolce v Olomouci. [reprodukce fotografie]. 1947. In: JŮZA, Vilém. *Španělstí umělci Pařížské školy: ze sbírky Galerie výtvarného umění v Ostravě*. Ostrava: Galerie výtvarného umění v Ostravě, 1992, nestránkováno.
- PŘIBYL, Zdeněk. Dva vojáci. [reprodukce ilustrace]. 1960. In: PŘIBYL, Zdeněk. *La Corrida: příběhy českého malíře ve španělské válce*. Praha: Naše vojsko, 1960, s. 12.
- PŘIBYL, Zdeněk. Matador. [reprodukce ilustrace]. 1960. In: PŘIBYL, Zdeněk. *La Corrida: příběhy českého malíře ve španělské válce*. Praha: Naše vojsko, 1960, s. 92.
- PŘIBYL, Zdeněk. Nástup fašistů do Španělska. [reprodukce ilustrace]. 1960. In: PŘIBYL, Zdeněk. *La Corrida: příběhy českého malíře ve španělské válce*. Praha: Naše vojsko, 1960, s. 69.
- V ateliéru Vladimíra Sychry, Praha, foto Václav Chochola. [reprodukce fotografie]. 1946. In: TRIVIÑO, Antonio González aj. *Honorio García Condoy en Checoslovaquia*. Zaragoza: Museo Pablo Gargallo Zaragoza, 1990, s. 21.
- Vernisáž výstavy v Mánesu, Praha, 1946, foto ČTK. [reprodukce fotografie]. 1946. In: ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Oscar Domínguez v Československu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1997, s. 15.